

51 OM RÄTTSVETENSKAPENS BETYDELSE.

Studieanteckningar af E. S.

*Litteraturblad n:o 3, mars 1860*DEN HISTORISKA SKOLANS GRUNDTANKE, URSPRUNG OCH UTVECKLING.¹

Den ärade Förf:s något dunkla och för de i vetenskapen kunnige beräknade framställningssätt oaktadt, vill Red. tro, att här afslutade serie af artiklar icke skall vara utan gagn äfven såsom väckelse till någon vetenskaplig håg.

10

Red. får till förklaring för den i Rättsvetenskapen obevandrade läsaren tillägga följande:

Man har på senare tid indelat denna vetenskap i en Filosofisk, en Historisk och en Dogmatisk del. Den filosofiska borde ur rättsbegreppet som sådant utveckla det Rättas alla särskilda former; den historiska åter uppvisa rättsmedvetandets utveckling närmast hos skilda nationer, i deras seder, lagar och institutioner – allt med afseende på hvarje nations allmänna historie, och vidare denna utveckling såsom äfven fortgående genom tidehvarfen från nation till nation. Slutligen borde i den dogmatiska delen en tillämpning af de allmänna rättsatserna ske på det historiskt bestående, för dettas systematiserande, rättfärdigande och vidare utveckling, öfverhufvud för uppfattning af det förnuftiga sammanhanget deri.

20

Vi ega, af lätt insedd orsak, icke någon närmare kännedom om den nya s. k. historiska skolans i juridiken arbeten. Af Förf:s framställning framgår dock påtagligen, huru den rör sig i en krets af sväfvande föreställningar om rättsmedvetandets utveckling såsom en naturprodukts, såsom ett naturligt organiskt väsendes. Att denna uppfattning nöjer sig med bilder i st. f. begrepp, med liknelser i st. f. begripande, derpå anför äfven Förf. tillräckligt många prof. Vi erinra om, hvad han framställer såsom Leist's hithörande åsigt.

30

Å andra sidan finner man lätt det origtiga i, att anse »ordningen, planmässigheten, varaktigheten i gestaltningarne» för endast tänkta egenskaper i den mening, att detta tänkande blott »möjliggör» begripandet, den förnuftslena uppfattningen. Vi blott påpeka oredan deri, att kalla t. ex. naturens ordning för en »egenskap» hos detta exemplar af en vext, man har för ögonen. Men må man vid ett sådant föreställningssätt fråga sig, hvartill tjenar detta slags begripande? Är det en förnuftig uppfattning, att antaga *blott tänkta* egenskaper, hvilka ingen verklighet ega? Det är visst lätt insedt, att det Rätta t. ex. har sin verklighet i den menliga handlingen. Men hvad är då handling? Är den den yttre, materiela företeelsen, handens rörelse, gevärets rigtande, tryckets flyttning ur sin ställning, krutets explosion och kulans lopp? Men afsigten hos den menniska, som handterar och aflossar geväret, ändamålet dermed, denna yttre företeelses sedliga betydelse, t. ex. soldatens mod, fältherrens geni och insigt, bådås patriotism, krigets nödvändighet för fosterlandsförsvaret, dess historiska nödvändighet öfverhufvud – det vore allt endast tänkta egenskaper, som möjliggöra denna i sig värdelösa yttre företeelses lika värdelösa begripande? – Det Rätta, som evigt varar, det vore blott en sådan tänkt egenskap, men ljudet af en vicehärads höfdings röst, från bordsändan i ett Finskt pörte, det vore det rättas verklighet! – Sådant är begreppsförvirring. Det är förvexling af *det verkliga* och det yttre, försvinnande *fenomenet*. Det

40

50

¹ Se *Kuntze*, Der Wendepunkt der Rechtswissenschaft.

borde väl vara afgjord insigt, att en hel hop menskliga handlingar, ja menskliga individer kunna vara eller icke vara, utan att det rättas verklighet derigenom lider, men att det rätta icke sjelft är något tillfälligt, utan är förnuftigt nödvändigt, nödvändigtvis måste vara. Hvilkendera är då verklighet: det allmänna, »ordningen, planmässigheten, varaktigheten», eller blott den åter försvinnande företeelsen?

10 Misstaget sammanhänger noga med den anförda fantasileken, att föreställa det andliga under formen af en naturföreteelse. Till och med det naturliga släktbegreppet, den verksama lagen för organismen, är ännu inadeqvat, då fråga är om rätt, familj, samhälle, stat. Och att fatta dem såsom individuella organismer, är att ännu nedsätta dem till likhet med denna naturlags företeelse, med det försvinnande moment, i hvilket den uppenbarar sig – och sin makt.

Vi skulle tro, att det är en annan åsigt äfven af det rättas historiska tillvaro, som hyllas af t. ex. *Christiansen*, ehuru detta, i hvad Förf. anförer om honom och *Ihering*, icke klart framträder. Äfven *Gans*, hvilken Förf. icke nämner, men hvars arbete om arfsrätten räknas bland det mest utmärkta på detta gebit, sätter visst icke fantasibilder i stället för sakens begrepp.

20

Red:s anm.

52 ENTUSIASMEN OCH BILDNINGEN.

Litteraturblad n:o 3, mars 1860

Vi hoppas ingen anser det vara hvarken alltför djerft eller alltför nitiskt, om vi yttra några ord till svar på en hel bok, som redan flera månaders tid befunnit sig i allmänhetens händer; isynnerhet som vi 30 längesedan anmält boken och refererat dess innehåll, såvidt det utgör en replik mot våra tidigare anmärkningar i ämnet.

Bladets läsare torde erinra sig, att i senaste Novemberhäfte dessa anmärkningar gjordes hufvudsakligen mot ett yttrande: »Entusiasmen är ofta en täckmantel för råhet och brist på verklig bildning» – hvilket förekommer i ett från trycket utgifvet tal af Universitetets n. v. rektor.

Yttrandet angick speciellt »fennomanerna», ännu oafgjordt, hvem och hvilka talaren, professor Arppe, under detta namn ville hafva vederbörligen förmanade. Vi upptogo detsamma till skärskådande, emeda det från annat håll åberopades i samma mening som mullvaden 40 säger: »Siehst du Pferd, der Löwe denkt wie wir!»

Professor Arppe har i sin utgifna skrift: *Ett litet ord i stora frågor*, förklarad yttrandet derhän, att i detsamma endast är fråga om en låtsad entusiasm.

Skulle vi kunnat ana till en sådan mening i anförda yttrande, kan det väl tagas för afgjordt, att vi icke skulle haft det minsta att mot detsamma anmärka. Skulle Hr A. behaget uttryckligen säga: I, som ifren för Finskt språk och Finsk nationalitet, må er entusiasm vexa i styrka, så att I icke skyn någon uppoffring, icke ryggen tillbaka för några mötande hinder! Men I, som endast låten en sådan entusiasm påskina, tron ej, att den falska stämpel, I gifven era ord och handlingar, icke förr eller senare skall för sådan igenkännas, och den råhet och brist på bildning, som ofta skyles af en sådan täckmantel komma i dagen! – skulle han så ungefärligen yttrat sig, kan det väl tagas för lika afgjordt, att, om vi citerat orden, det skulle hafva skett endast under erkännande af deras obestridliga sanning.